

I denne bussen gjelder tre regler, roper buss-sjef Julie inn i øret mitt.

– Ikke ta dop, ikke rør takluka, og det er ikke lov å klemme eller sette seg på fanget til Tore.

Notert. Jeg sitter i et svart skinnsete i en ombygd turbuss på Oslos vestkant. Klokka har passert midnatt. Utenfor bussen kryper grædestokken ned mot null. Inni bussen er det også kaldt – for dem som er edru. Vi har vært på veien en times tid. Jeg har proppet igjen ørene, musikken dundrer likevel mot trommehinnene. Det er russesanger det går i, jeg får ikke tak i teksten gjennom bassen, men det dreier seg vel om sex og vold. Alt høres uansett likt ut. En eim av svette og alkohol sprer seg framover

fra det knøttlille dansegulvet bakerst i bussen. Dansing er forresten å ta i, de hopper opp og ned. Om bord i bussen «Ready to rumble», er Tore sjåfør, Dagsavisen, buss-sjef Julie, edrvakt Oda og de andre russejentene fra Ullern – sammen med kjærester, noen 97-ere og andre mer tilfeldige Tinder-bekjentskaper, som har fått tildelt kveldens ledige rulleplasser. Vi er 33 stykker i et rullende diskotek på motorveien i Asker. Det er 20 år siden jeg var russ, det føles som det kunne vært hundre. Hvordan havna vi her?

Litt historie. Russetida startet som et elitefenomen blant studenter i Oslo. Det er over hundre år siden de første mann-

tions for å få rulleplass – det kan inkludere både nakenbilder og seksuelle handlinger. Og så er det slåssinga busse imellom, udødeliggjort i en scene i «Skam».

Før i tida starta russefeiringen natt til 1. mai.

40 år etter at regjeringen besluttet å flytte eksamen, og midtveis inn i april måned, melder Oslo-politiet på Twitter:

«Melding om fullt slagsmål mellom et 20-talls russ. Flere personer skal ligge på bakken. Politi og ambulanse på vei».

«Vi får inn gjentatte støyklager forårsaket av russ i områdene Asker, Bærum og Oslo vest».

Oslo vest, ja. Det sies at trenden med

å være vandre- og sykkelruss sprer om seg i hovedstaden, og selv om russebusser øker i landet for øvrig, så har det vært en nedgang i Oslo omegn, antall busser er halvert det siste tiåret.

Men la oss være ærlige, det er fremdeles buss som gjelder på Oslos vestkant. Bare på Ullern videregående er det fem busser, forteller buss-sjef Julie på «Ready to Rumble». I tillegg er Ullern-elever representert på tre andre busser i byen.

Selv starta de 28 «Ready to Rumble»-jentene egentlig med et lavbudsjettskonsept. Ingen buss. Dette var i begynnelsen av 1. klasse.

– Men jeg visste hele tiden at vi måtte ha buss, innrømmer Julie.

Jeg har kjøpt alt dopapiret selv, så jeg tror jeg har betalt litt mer.

Rikke

lige elevene i avgangsklassene på de beste skolene i Kristiania tok på seg russeluene. Lenge besto russeuniformen nettopp av ei russelue og en bambusstokk med sløyfe på. Det villeste russen gjorde var å vekke lærerne grytidlig 17. mai.

I 1979 vedtok Arbeiderparti-regjeringa å legge eksamsdagene til etter 17. mai for å dempe en for vill russefeiring og gi elevene mer tid til faglige forberedelser. Det gikk ikke helt etter planen.

Voldtekter og voldtektsforsøk. Noen har opptakskrav for i å få være med på russebuss, det går på kropp, utseende, penger og status. Vi har hørt om audi-

Siden baller det på seg. Og det har kosta. Cirka en halv million kroner. Det inkluderer leie av buss, maling, lys og lydanlegg, og sjåfør Tore. Det inkluderer ikke alkohol, mat, billetter og klær. Bare bomringen kommer på minst 15.000 kroner.

– Men vi har bare betalt en egenandel på 16.000 kroner, resten har vi fått inn ved å selge sokker, tannbørster, dopapir og forskjellig dugnadsarbeid, forteller Julie.

– Jeg kjøpte alt dopapiret selv, så jeg tror jeg har betalt litt mer. Jeg har nok dopapir, for å si det sånn, supplerer Rikke.

Om det gir kred å være på buss, vil

ikke jentene helt gå med på.

– Men man blir jo litt populær, i hvert fall i russetida, ler Rikke.

– Folk jeg ikke har snakket med på fire år, spør om å få være med å rulle.

– Vi var en gjeng da vi hadde konsept også, men det er enda bedre å ha en buss, konstaterer Julie.

Ikke alle er enige i det. Russefeiringen, om du skal feire, og hvor mye penger du skal bruke, speiles av din sosiale bakgrunn.

Det har Patrick Lie Andersen forsket på. Han jobber med ungdomsforskning i

NOVA på OsloMet, og har sammen med Willy Pedersen og Anders Bakken, skrevet om russefeiring i boka «Oslo – ulikhetsby».

– Det går en skarp horisontal deling mellom to eliteskoler i byen, Katta (Oslo Katedralskole journ.anm.) og Oslo Handelsgym, forteller Lie Andersen.

Det handler om økonomisk kapital versus kulturell kapital.

– Blant Kattaelevene forstår gjerne russebuslene som en del av en sosiokulturell vestkantpakke. De store og dyre russebuslene blir assosiert med overfladisk festkultur, fyll og uansvarlighet, forklarer Andersen.

På Oslo Handelsgym, er bussene derimot svært viktige:

«Har du ikke plass på en buss, kommer du til å slite med å komme inn i de indre sirkler på Handels», forteller en av informantene de har intervjuet.

Felles for eliteskolene er at så godt som alle elevene vil feire russetida, men de gjør det på ulik måte.

– Det henger sammen med hvor mye penger du kan bruke, men det er også kulturelt. På Katta tar de avstand fra russebuslene, der er de sykkelruss eller vandreruss.

– Og det å ha et økonomisk ansvar, skaffe finansiering, lage avtaler, sånn som man må gjøre med en buss, det ligger kanskje nærmere ungdom med en bestemt klassebakgrunn.

Lie Andersen legger til et annet aspekt ved russefeiringen.

– Elever med høy sosioøkonomisk

At 25 streite pappa-gutter plutselig blir gangstere og hiphopere, det henger ikke helt på greip.

Ola Magnus Jensen,
politiførstebetjent

bakgrunn er de som typisk gjør det best på skolen. I større grad har de gått på de beste utdanningsinstitusjonene og fått gode karakterer. Blant ungdommer med lav sosioøkonomisk bakgrunn er det flere med dårlige karakterer. Kanskje de har hele utdanningssystemet i vranghalsen, sier ungdomsforskeren.

– Vinnerne på skolen har kanskje aller størst grunn til å feire.

«Hvem vil ha drikke nå, hvem vil ha drikke nå?

Elise vil ha drikke nå, Elise vil ha drikke nå. Bare bånn den, bare bånn den, bare bånn den dritten».

Noen timer tidligere samme kveld. Gjengen er samlet på vorspiel hos Charlotte. Rullinga starter ved midnatt, vorspillet klokka 22.

Jeg er der fem på. Først. Foreldrene er fremdeles hjemme.

– Veldig fin gjeng, dette. Vi var med på foreldrerulling her om dagen, det var så gøy. Det ble til og med litt dansing. De går over til naboen.

Russen ankommer uniformert. Plastposer med drikkevarer. Russedress, selvsagt, men også pannebånd, genser, parkaser. Busslogo overalt, og de parkasene koster visst nok fire lapper. Jentene snakker om long sleeve, zip, hood og crew. Det er gensere i forskjellige varianter. Noen har alle. Mange har buff i halsen. Nesten alle hoster. For noen år siden meldte Aftenposten at russ i Oslo var langt sykere i mai måned

enn russ i resten av landet.

– Du kan si hadde til helsa, du blir ikke bedre, sier Rikke.

Selv rulla hun til skolen samme dag, sjåfør Tore slapp dem av klokka 6.30, skolen starta åtte.

– Og vi hadde basket i første time.

Det er glemt nå. Det skravles og synges.

– Vil du høre hjemmesnekke-låten vår? Vi har fem låter, to hjemmesnekra, to vi har fått, og en vi har kjøpt, forteller Julie.

Passion fruit martini, øl og ubestemmelig innhold i diverse plastflasker går ned, stemninga går opp.

De har egen edrvakt. Jentene bytter på, i kveld er det Oda. Det betyr at hun har ansvar for at alle blir med på bussen, hun bestemmer hvor de skal kjøre, det er hun som chatter med andre busser på Facebook og avtaler hvor de skal dra. Hun passer på at de ikke blir for mange på bussen. Det er maks 32 personer. Ekstremt viktig. Og hvis noen blir for fulle, så tar edrvakten ansvar for at de blir kjørt hjem. Det skjer.

– Jeg spydde over hele meg, og måtte hjem. Ikke skriv navnet mitt!

Enda lenger vest jobber politiførstebetjent Ole Magnus Jensen. Han er avsnittsleder på forebyggende enhet i Asker og Bærum politidistrikt.

Jensen mener at russefeiringen er blitt mer og mer kommersiell.

– Det er dekknavn, konseptnavn, russelåter. Her i Asker og Bærum er ikke

arrangementene interessante for russen, sier politiførstebetjenten.

– Man må rulle mest mulig for å få igjen for det man har investert av penger i bussen. Det går igjen utover skoleprestasjonene. Så i stedet for å få en fin og verdig avslutning på skolegangen, fester enkelte seg i stedet inn i et «konteår» på skolen.

Han bekymrer seg også for ekskluderingsproblematikken.

– Tilhørigheten til en russebuss definerer hele ditt sosiale liv på videregående. Her er det mange som føler på ensomheten. Det er ikke ulovlig, men trist å registrere.

Noe som derimot er ulovlig, er slåssing og voldsbruk. Det har politiet nulltoleranse.

– Den slåssinga russebussene imellom?

– Jeg sliter med å forstå det selv. Men noe skjer med mentaliteten til russen. At 25 streite pappagutter plutselig er blitt gangstere og hiphopere, nei, det henger ikke helt på greip.

– Hva er det de slåss om?

– Det kan være helt enkel barnehage-mentalitet, på nivå med at pappaen min er sterkere enn din. Ellers kan noen ha blitt sammen med feil dame, eller noen har slengt med leppa i sosiale medier. Ofte dreier det seg om enkelt-personer på hver sin buss som har noe uoppgjort, og så føler de andre på bussen at de må backe vedkommende. Noen pådrar seg alvorlige straffesaker i russetida, som jeg tror aldri ville skjedd utenom. Det er en del triste skjebner. Sangene, busskonseptene –

de framstår tøffere enn det de er, mener Jensen, som legger til at de i de siste årene tross alt har hatt relativt få alvorlige hendelser knyttet til russen, med tanke på antall busser.

En ting er pappaguttene som slåss seg imellom, en annen ting er de unge, mindreårige jenter som vil rulle.

– Vi har hørt om jenter som må gi blowjobs for å få rulle, så, ja, det finnes enkeltepisoder, men det er unntakene, heldigvis.

Jensen husker godt en periode for noen år siden, da det virket som om halve Østlandet var med og rullet, og det ikke var uvanlig å treffen på unge jenter etterlatt i grisgrendte strøk i Bærum. Men det som sjokkerte politiførstebetjenten aller mest, var at da de ringte hjem, så hadde foreldrene til flere av dem gitt dem tillatelse til å være med og rulle.

– Når man vet hvor lukket og ukontrollerte de festene er, så anbefaler jeg absolutt ingen mindreårige å rulle med russen, konstaterer Jensen.

– Hvis de blir utsatt for noe, så tør de ofte ikke å si fra, og ikke finner de støtte i venninnene sine heller. For om de «tyster», så får de ikke være med å rulle igjen, sier Jensen.

For noen år siden satte Kripo i gang kampanjen «Kjernekar», for nettopp å forebygge denne type overgrep.

– 40–50 prosent av alle voldtekter begås av en man kjenner og i forbindelse med fest og rus, og da er russetida høyrisikotid for seksuelle overgrep. Fordi russetida er en eneste lang fest.

På Tåsen planlegges natta. Først skal de plukke opp noen av jentenes kjærestester på Smestad, deretter noen andre gutter på Lysaker. Det er Charlotte og Tora som har bestemt hvem som får de ekstra plassene på bussen i natt. Flere av jentene er på landstreff i Stavanger, det er mange ledige plasser.

Klokka nærmer seg midnatt, snart kommer Tore med bussen. Jeg har fått låne ørepropper og har blitt advart av den eldre taxisjåføren som kjørte meg på vors om at det er ekstremt høy musikk. Han hadde hørt musikken gjennom støyskjermen på motorveien. Det var ille.

Skal jeg få noe fornuftig ut av jentene må det skje nå. Jeg setter meg på hjørnet av bordet med Amanda, Maren og Ella. De er gjester, klassevenninner av bussgjengen, men ikke på buss selv.

– Angrer dere på at dere ikke har buss?

– Det hender, men jeg synes ikke det er verdt pengene, forteller Amanda.

– Og så får vi jo rulle. Jeg trenger uansett ikke rulle hver dag. I fjor rulla jeg tre ganger, og var syk i tre uker etterpå.

Alle jentene har vært med å rulle da de var yngre. Men det at jenter sender «nudes» for å være med på rulling, har de bare hørt om.

– 02-ere er desperate etter å få rulle med 00-erne. Og du må være singel. Har du kjæreste har du null sjans.

– Men sånn er det for jentene, også. Vi vil ha single gutter med på rulling. Det

Vi vil liksom klemme han, men så må vi gi han en god «handshake» i stedet.

«Ready to rumble»-jentene

er jo ikke sikkert at det skjer noe, men da kan det skje.

– Tar dere russeknuter?

Jentene ler.

– Alle de eldre er sååå opptatt av russeknuter. Ingen bryr seg om russeknuter lenger. Vær «safe» og «stay hydrated», liksom, sier Ella.

Helt ut, altså. Håpløst. Jeg blir reddet av Tore. Bussen har kommet.

Tore W. Stokka står utenfor den svartmalte bussen. Høy, bredskuldra, halvlangt hår. Ser ut til å nærme seg femti. Han er yrkessjåfør og innleid av selskapet jentene leier bussen av.

– Vi har ikke lov å klemme han, har jentene fortalt meg i forveien.

– Vi vil liksom klemme, men så må vi gi han en god «handshake» i stedet.

Og helt riktig, Tore hilser alle velkommen med et fast håndtrykk.

Tore vil snakke med meg utenfor før vi kjører, han tar seg en sigg. Forteller at han har vært russebilsjåfør i 15 år, men ga seg i 2010. Da hadde han fått nok av ungdommelig dumskap, bråk og slagsmål.

– Jeg kjørte en del guttebusser i Bærum, det var så mye aggressivitet og testosteron.

– *Hva gjorde du hvis de ville slåss, da?*

– Jeg stilte meg opp i døra på bussen, og sa greit, hvis dere vil slåss så gjør dere det, men da avlyser vi hele rullinga.

Han sier det er enklere med jentene. Litt tjating og masing, men ikke så mye aggressivitet. Men hvorfor kan ikke jente klemme, lurer jeg på.

– Jeg må sette en grense. Det har vært episoder med andre sjåfører der det har

FULL RULLE: På Lysaker venter resten av nattas rullegjester.

gått over styr.

Vi går inn. Tore går bak i louangen og gir noen praktiske beskjeder. Blant annet om takluka, den må for all del ikke røres, det er nødutgangen.

– Drikk hjemmebrent, drikk vin. Men ikke metanol. Og jenter, respekter gutta hvis de sier nei.

«Han sier alltid det samme». Oda visker meg i øret. Så roper hun.

– Tore, kjør!

Vi kjører.

De mannlige gjestene er blitt plukka opp. Det er stemning opp i taket og øl i trynet. Vi kjører E18 mot Holmen. «R2R, det er snekk nummer to – Ready to rumble skal styre hele Oslo. Å fucke med oss er som å fucke med Tyson – snakk shit og du får en rett i fleisen».

Holmen! skriger Oda. Alle ut av bussen. Tissepause.

Tore tar seg en runde. Blir stående ved takluka. Lenge. Løfter den opp og ned. Så vil han snakke med bussjef og edru-

vakt. Alvorlige fjes gjennom ruta.

Julie nikker, går inn i bussen.

– Hold kjeft og hør etter. Hvem har hatt henda på takluka?

Alle ser ned. Med autoritær stemme ber Julie alle sette seg på setene og ta på beltet. Tore vil ikke kjøre videre med ødelagt nødutgang. Vi skal hjem.

Stemningen er dårlig, gutta er sure, mener de kan fikse nødutgangen selv. En av jentene gråter. En annen sprer i en plastpose.

Jeg setter meg ved siden av Julie.

– Det er typisk at noe skjærer seg. Og nå er alle gutta blitt mekanikere, liksom. Men hvis det var dette som skulle gå til helvete, så var det ikke det verste. Den første natten vi skulle rulle, så tok en buss fyr, en annen buss mistet kløtsjen. En fylte bensin på dieselaggregatet. Vi var omtrent de eneste på veien. Tore fikser dette i morgen, sier Julie.

– Dessuten, en person døde i fjor, det er ganske mye verre enn at vi må dra hjem. Det er jo bare å stå og hoppe i en buss noen timer, man kan godt sløyfe det.

Tore kjører meg hjemover gjennom stillle sentrumsgater. Hilser på et par politibiler, ingen stopper han for kontroll i dag. Sier han har sett det meste. Nå skal han hjem til familien i Drammen. Det ble en tidlig kveld.

– Jeg er reservemamma, psykolog, prest, sykepleier. Man blir liksom alt. Man får omsorg for dem, vet du, de er 18 år, men for meg er de barn.

hilde.unosen@dagsavisen.no